

tot uiting, plicht van het dor, als het ook ten renlang heb ve functies leren beves- en, dat het geschikt is kend. Daar- zelf in het l leerde de g en de sa- ing betreft, ichtzelf kun-

meisje niet erste plaats de beroeps- daartegen ame bij het ptreden. Bij id met een nlieden, die 50 jaar, er ij het werk. ctiviteit aan lheid, naar at het tem- in humeurig rk door an- begint zich jarenlange dat wordt : soort van P. GROEN.

EN KUNST

id

de zijn der- in het be- druk.

ellustreerde d-Nederland van W. L. zijn: Dr H. Karsmeijer Dr J. Kar- Dr W. H. naar de 19e ende Eeuw uwen, (Van literatuur in nissen, (De at het werk

eginnen: de at, verdient ukt, de vele deurplaten, e zorg ter er met titel

n de eerste, agina's. De e bijna 100 uwkeurig is tge over de reaven door

g de hand rk, n.l. dat erste plaats a het in de beschaafde niet becrifi- uidelijk ge- et heeft men compromis ens, uit de afleiden, dat pelijkheid is

id", is ont- ten" van de "revolutie" a weer her- e vloek van samenhag rioren ging. id, vrijwillig aruit de sa- ng naar be-

orden rumor leidooi voor e titel noch- neren wil. n werkelijk- zelfs in een e, waarin de geen mode-

artikel meer is, doch plaats moest maken voor een andere afgod: de gemeenschap, oftewel het Federalisme. Want óók dit modeartikel brengt voor de dichter, en voor de kunstenaar in het algemeen, het gevaar met zich, dat hij de werkelijkheid niet meer ziet en het contact er mede verliest. Want, zo goed als bij het individualisme der Tachtigers, kan bij het federalisme van vandaag, „de eenling verdorren in zijn verlatenheid”.

Of deze literatuurgeschiedenis in haar citaat-titel, bedoeld heeft ook dit laatste gevaar te signaleren, hebben wij in dit werk niet kunnen ontdekken. Maar het zou, geloof ik, ook niet juist zijn, dit werk op deze maatstaf te beproeven. Bij de verschijning van de eerste druk, werd door sociale en christelijke critici het bezwaar gevoeld, dat deze studie een diepere eenheid mist, waarbij dan natuurlijk de eenheid van eigen geloofsvertuiging werd bedoeld. Maar o.i. terecht heeft de samensteller van dit werk hiertegenover gesteld, dat de bedoeling was een literatuurgeschiedenis te geven, welke tot taak had, niet: „de toe- valligheden van het literaire leven in een zinrijk verband te ordenen, doch wel: de gebeurtenissen van het literaire leven te registreren, de feiten te karakteriseren, waardoor in het algemeen het verband met de tijd vanzelf duidelijk wordt, mee te delen wat de schrijvers te zeggen hadden.....”.

Welnu, we willen dit werk dan ook beoordelen op wat het wenst te zijn: een objectieve literatuurgeschiedenis. En we hebben de indruk, dat, als deze maatstaf wordt aangelegd, dit werk het gestelde doel heeft bereikt. Wie iets over de nederlandse literatuurgeschiedenis wil weten, kan hier terecht. Het werk is bizon- der oriënterend, ook wat de laatste halve eeuw tot 1950 betreft.

Natuurlijk zouden, vooral in dit hoofdstuk, enkele aanmerkingen te maken zijn. Maar we willen direct in rekening brengen, dat juist in dit tijdvak de literaire productie zó overweldigend groot is geweest, dat beperking tot vaak een slechts vluchtig noemen, wel geboden was.

We zijn blij, dat een uitgave als deze op dit ogenblik nog mogelijk blijkt te zijn. De „beschaafde leek” schijnt dus nog wel zoveel interesse te hebben, dat dit werk, dat f 13.50 kost (een bedrag, dat voor dit werk zéér laag is, maar voor menige beurs toch niet meer laag zal zijn), loopt.

Er is nog altijd een ontstellend tekort onder ons volk aan kennis van onze grote figuren in de literatuur. Wat weten we eigenlijk van Vondel, Revius, Bilderdijk, de Tachtigers (ik doe maar een greep) af? Er wordt door het Nederlandse volk veel gelezen. De volksbibliotheken worden verslonden, maar laat ons niet denken dat dit iets met literatuur te maken heeft. En wat we verder te weten komen via radio-leeslampjes, volksuniversiteiten, kranten-essayisten enz. is meestal zo oppervlakkig, en gehaast, dat het niet veel meer beklift dan een „doen van het Rijksmuseum” in een achtermiddagje.

Dit boek vraagt studie; als ik een laatste keer die onhebbelijke term mag gebruiken: studie van de „leek”. En wie nu wil, kan in dit werk zijn gang gaan. Het zal de moeite lonen.

Overigens is daarmee natuurlijk niet gezegd, dat we ook nog niet eens behoefte zullen krijgen, of al lang hebben, aan een christelijke literatuurgeschiedenis, in die zin dan bedoeld, zoals Dr R. J. Dam ons dat zegt in zijn „Stoa en Literatuur”: „Het juist waarderen van literatuur kan niet buiten Schriftuurlijk verantwoorde grondbeginselen, maar heeft men zich die, naar de mate van zijn inzicht, verworven, dan wacht het altijd weer zeer moeilijke werk der toepassing op concreet literair werk. Een toepassing, die niet berust op een louter verstandelijke uitwerking van algemene gedachten, maar het hart vraagt van de mens, die de geur der kennis Gods (2 Cor. 2:14) ademt.....” R. v. R.

GEZINSLEVEN

Aangaande mij en mijn huis

De liefde zoekt zich zelve niet.

1 Cor. 13:5.

„Hoe was dat bij Jacob?” vroegen we de vorige keer.

Wat was de oorzaak, beter nog, de bron, waaruit de bijzondere, de bovenmate grote liefde, die hij voor Jozef voelde, voortspoot? Hij moet al zijn twaalf zoons liefhebben. En ongetwijfeld had hij dat ook! Waarom anders zond hij Jozef er op uit, met opdracht te vernemen naar de welstand van zijn broeders, en hem daarvan bericht te doen? Waarom anders trok hij het zich zo aan, toen de broeders na hun eerste reis om in Egypte koren te kopen, terugkeerden zonder Simeon?

Maar toch, de gloed van zijn vaderliefde straalde het felst uit naar Jozef, de zoon des ouderdoms. Voor allen zocht hij het goede, maar voor Jozef het beste. Het meest was hij beducht, dat Jozef een ongeval zou overkomen. De andere broers werden bij Jozef ten achter gesteld.

Waarom dan toch?

Dat Jozef hem het liefste was — dat is waarlijk geen wonder! Om te beginnen het feit, dat hij in Jozef

zag de zoon van zijn liefste vrouw, die zij haar man had gebaard, toen hij reeds oud was geworden. Maar er is meer! Zo weten wij niet van enige zorg of verdriet, dat hij ooit zijn vader zou hebben berokkend! Wij lezen slechts eenmaal, dat zijn vader hem zijn ongenoegen deed blijken toen hij n.l. de droom vertelde: „De zon, en de maan en de elf sterren bogen zich voor mij neder!” Op bestraffende toon vraagt hij hem dan: „Zullen wij dan ganselijk komen, ik en uw moeder en uw broeders, om ons voor u ter aarde te buigen?” Wij mogen gerust aannemen, dat Jozef's gedrag gunstig afstak bij dat van zijn oudere broers, en dat hij wandelde in de vreze des Heren.

Hoe heerlijk kwam zijn godsvrucht uit, toen hij in de smeltkroes van lijden en verleiding geworpen werd! Van wraakgevoelens jegens zijn broers merken wij nimmer iets; wel het tegendeel! Van een morrend opstaan tegen de Here, Die het vasthouden aan Zijn wet zo voor het oog beloofde met zware kerkerstraf, evenmin! Hoe vorstelijk gedroeg hij zich in de ure der verzoeking. Wat zouden Ruben en Juda daarvan terechtgebracht hebben, die in veel zwakker verleiding reeds waren bezweken! Bovendien was Jozef een schone jongeling, maar ook naar de geest rijk begaafd, straks in staat de hoogste positie met ere te bekleden aan het hof van de Egyptische koning.

Nee, dat zulk een zoon de trots van zijn vader was, hem het liefst van heel zijn kinderschaar — het kon nauwelijks anders!

Daarin zat dan ook niet Jacobs fout, Jacobs zonde. Maar wel hierin, dat hij hem liefhad boven al de anderen.

Wat te zeggen van een onderwijzer, die de liefste, knapste, gehoorzaamste leerlinge uit zijn klas liever had dan al haar klasgenoten; voor haar de meeste belangstelling betoonde; aan haar de meeste aandacht besteedde; zich steeds afvroeg, wat het meest in haar belang was, zó, dat hij aan de minder goede, de achterlijke, trage, lastige, ondankbare leerlingen slechts weinig aandacht schonk; ze min of meer verwaarloosde; zich niet alle moeite getroostte, (hoe vervelend en verdrietig op zichzelf ook), om ze zoveel mogelijk vooruit te brengen. Van een goed onderwijzer zou juist geest moeten worden, dat hij de zwakken, de weerbarstigen, de moeilijken het meest liefhad; dat hij zichzelf zou overwinnen en verloochenen, en toch maar niets na zou laten om ze mee te krijgen, tenminste om ze bij te brengen, zoveel hun geest bevatten kon; en hun de eerste beginselen te leren naar de eis hun weg, hoe verdrietelijk het mocht wezen, hoeveel teleurstelling het mee mocht brengen; hoe ondankbaar werk het mocht zijn — daarbij enkel gedreven door de grote liefde, welke zijn hart behoort te vervullen juist jegens de jongens en meisjes, die toch waarlijk niet zo bijzonder lief en aantrekkelijk zijn, helemaal geen leerlingen, om er trots op te wezen!

Wat te zeggen van een dominee, die de sierlijkste leden zijner gemeente, die lieve, vrome, goed-onderlegde, prettige Christenen lief had boven al de anderen; hen geregeld opzoekt; in zijn preken zich speciaal tot hen richtte, en deze naar hun behoeften maakte; maar de onsierlijke leden, die een slordig leven leidden, die weinig kennis hebben, geen lust in het onderzoek der Schriften, weinig ter kerk komen — minder lief had; slechts zelden bij hen binnen stapte; weinig met hun toestand op de hoogte was; zich bij het maken van zijn preken niet naar hen schikte: heel anders dan de goede herder deed, die de negen en negentig goede, ordentelijke, gewillige schapen in de steek liet, om dat éne wilde, ongehoorzame, eigenzinnig weggelopen schaap op te zoeken!

Wat te zeggen van een vader en moeder, die hun lieve, nette, gezeglijke jongen, die zo heel goed leren kan, en wil, en van wie ieder met lof spreekt — lief hebben, meer dan al die andere kinderen, die zo helemaal niets bijzonders zijn; waarover ze zo vaak klachten horen, van de dominee, van de burens; die in huis ook zo vaak last veroorzaken; van wie ze niet weten, wat er later van worden moet! Het nieuwe pak kleren is voor die beste zoon; de anderen kunnen wel met wat minder toe; het door hem afgelegde is voor hen goed genoeg; als er bezoek komt — ieder moet horen, wat plezier hij hun verschaft, en hoeveel verdriet die anderen (zelfs ten aanhore van die kinderen); als die ene iets vraagt, krijgt hij het, als de anderen iets vragen, is er geen geld; als er iets gebeurt, dat niet in orde is, dan weten vader en moeder het zó maar: „hij kan het niet gedaan hebben!”; 't is maar de vraag: „wie van de anderen?”

Alles is er op gericht, om het plezier, dat ze zelf hebben in de veelbelovende zoon, nog maar steeds te vergroten — al zou het gaan ten koste van die anderen. Toch zegt de Schrift: „De liefde zoekt zich zelf niet!”

De liefde zoekt het verlorene; het minderwaardige; wat dreigt weg te zwerven en om te komen; het zwakke, het misdeelde; het hulpbehoevende; het slachtoffer van eigen zonde: dat is geen gemakkelijk werk; dat vraagt veel geduld, veel zelfverloochening, volharding, trouw, liefde!

Zo heeft God Zijn kinderen lief; zo had en zo heeft de Heiland de Zijnen lief; zo wil Hij, dat ook wij liefhebben; wij, ouders, onze kinderen; de lastigsten, de slechtsten, de domsten, de zwaksten het meest; en niet zoals vader Jacob, die zijn voortreffelijke zoon Jozef het meest lief had, meer dan die anderen, wier kwaad gerucht volkomen gegrond was. HUISMAN.

PERSSCHOUW

INDEPENDENTISME-KWESTIES?

In „Ons Kerkblad” (Zeeland, N. Br. en L.) schrijft ds W. Vreugdenhil (Den Bosch) iets over een artikelje in ons meisjesblad „De Poortwake”, waarover enige deining eventjes te zien kwam. Het betrof een „driestar” in gemeld orgaan.

Ds Vreugdenhil zegt:

Onlangs is in enkele van deze driestarren gewezen op het gevaar, dat er in onze kerken bestaat, dat nu zij aan de klip van de synodocratie ontkomen zijn, zij thans zullen vervallen op die van het independentisme (independent = onafhankelijk, zelfstandig). Wij leggen gaarne — en terecht — de nadruk op de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk, maar zo waarschuwt de driestar, wij moeten hier niet overdrijven.

Hierna citeert ds Vreugdenhil de driestar zelf. Daar stond dit in te lezen:

„Er zijn er, die van geen ambtsdragers-conferentie, van geen Schooldagen, van geen predikanten-conferenties en van geen jeugdbondsdagen willen weten, omdat ze het genoeg vinden, dat er een plaatselijke Kerk is. Dat is niet gereformeerd meer, dat is ongereformeerd en komt op uit ons zondig vlees, hoe vrome schijn het hebben moge. Het is een ontzaglijke rijkdom van Gods genade, dat we nog onze Schooldagen, onze ambtsdragers-conferenties en onze Bondsdagen van Mannenbond, Vrouwenbond, Jongelingsbond en Meisjesbond hebben mogen. Ik zie daarin een stuk van de beoefening der gemeenschap der heiligen, die we, zolang God ons die nog laat, te betrachten hebben, tot opscherping van elkander, tot vertroosting (en de broeders gezien hebbende grepen we moed!), tot vermaan en tot versterking van de band. Hoevelen zijn er al getroost en gesterkt, als ze uit heel kleine gemeentetjes komende, in Kampen op de Schooldag eens zien mochten, dat er duizenden zijn, die eenzame levens!”

Nu zegt ds Vreugdenhil zijnerzijds:

Ik dacht, dat dit gezonde taal was, waar wij het allen mee eens konden zijn.

Doch ziet, nu komt Ds B. Jongeling van Apeldoorn in het „Geref. Kerkblad voor Overijssel en Gelderland” van 22 December 1951 in een uitvoerig artikel tegen deze driestar op. Hij signaleert haar als „gevaarlijke voorlichting” en zegt, dat zij „een valse tekening geeft van een en ander, dat zich tegenwoordig voordoet in ons kerkelijk leven”.

Waarom wij elkaar als broeders van hetzelfde huis dadelijk met zulk zwaar geschut moeten te lijf gaan, als wij het met wat een ander schrijft, niet eens zijn, is mij niet duidelijk. „Gevaarlijke voorlichting” en dat in een Meisjesblad — het is me nogal wat! En dan geeft Ds Jongeling over dat woord „independentisme” en over de uitdrukking „gemeenschap der heiligen” een heel betoog, dat op zichzelf interessant en leerzaam is, maar dat als verweer tegen genoemde driestar ons toch wel wat al te zwaarwichtig voorkomt en daarom onzes inziens niet geslaagd mag heten.

Het was er de driestar-schrijver blijkbaar alleen maar om te doen, een waarschuwend woord te laten horen, om in onze kring niet uit reactie te gaan handelen en niet ter wille van de zelfstandigheid der plaatselijke kerk de gemeenschap der heiligen met broeders en zusters ook buiten onze plaatselijke kerk te verwaarlozen of op de achtergrond te schuiven. En dat vermaan is toch bezwaarlijk als „gevaarlijke voorlichting” te bestempelen!

Het is — nu „zwaar geschut” genoemd is — een troost, dat beide auteurs elkaar afwisselen in de voorlichting der meisjes. 't Leven valt ook wel eens mee. 't Ligt vaak aan de minder preciese formulering van de dilemma's bij de een, en de daarna volgende onvolledige uitwerking van de mogelijke interpretaties van de leden van het dilemma bij de ander. 't Gevolg is, dat men langs elkander heengaat.

Ds Vreugdenhil zegt:

Wanneer in dit verband het woord „independentisme” gebruikt wordt, moet men dit niet onmiddellijk al te zwaar gaan belasten naar zijn historische betekenis. Het gaat er om met dit woord aan te duiden de neiging bij sommigen, om de zelfstandigheid der plaatselijke kerk zó sterk te accentueren, dat het kerkverband daardoor in verdrukking komt. Kan men daarvoor een ander woord kiezen, dan vind ik dat best. Overigens begrijpt men heus wel, wat er met het woord „independentisme” bedoeld wordt.

Dat er tendenzen zijn in de richting van het gering-schatten van het kerkverband is ons pas nog sterk opgevallen in een artikel van Ds K. Doornbos in „Petah-ja”, het orgaan van onze Mannenbond. Ds Doornbos schrijft al enige tijd in dat blad opstellen over kerkrecht. In het December-no. handelt hij over de classale vergaderingen. Hij begint met te schrijven, dat van classale vergaderingen in de Schrift niet gesproken wordt, evenmin als in de belijdenisschriften. Nu, dat is wel bekend! Zij berusten op menselijke instelling.

Maar dan gaat Ds Doornbos aldus verder:

„Classale vergaderingen worden gehouden naar het goedvinden van mensen en met onderlinge afspraak, waarbij elk zijn vrijheid behoudt om een uitnodiging voor zo'n vergadering al of niet op te volgen”.

En even verder:

„Een classale vergadering is een op zichzelf staande vergadering, waarvoor de kerken worden uitgenodigd om afgevaardigden te zenden. En het staat aan elke kerk te beoordelen, of zij de uitnodiging zal opvolgen of niet. Indien een kerk niet langer mee zou willen doen aan de regelmatig gehouden samenkomsten, zou ze niet haar lidmaatschap op-